

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 4298/2023
04.12.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Мирјане Андријашевић, председника већа, Иване Рађеновић и Владиславе Милићевић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Милан Марковић, адвокат из ..., против туженог „Јединство“ ДОО Апатин, чији је пуномоћник Душан Гарашанин, адвокат из ..., ради исплате, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 1891/23 од 12.07.2023. године, у седници одржаној 04.12.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж1 1891/23 од 12.07.2023. године у преиначујућем делу, тако што се одбија жалба тужиоца и потврђује пресуда Основног суда у Сомбору П1 315/20 од 24.03.2023. године у одбијајућем делу (став трећи изреке).

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужилац да туженом накнади трошкове ревизијског поступка у износу од 27.000,00 динара у року од 8 дана од дана пријема преписа ове пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Сомбору П1 315/20 од 24.03.2023. године, ставовима првим и другим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев тужиоца и обавезан тужени да тужиоцу на име неисплаћене зараде за прековремени рад закључно са месецом јуном 2020. године исплати износ од 235.433,87 динара (за период , са законском затезном каматом од 01.09.2020. године до исплате. Ставом трећим изреке, одбијен је већи део тужбеног захтева тужиоца преко досуђеног износа до траженог износа од 486.438,76 динара, са законском затезном каматом. Ставом четвртим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 75.477,26 динара, са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж1 1891/23 од 12.07.2023. године, ставом првим изреке, усвојена је жалба тужиоца и преиначена првостепена пресуда у одбијајућем делу, тако што је усвојен тужбени захтев у целости и тужени обавезан да

тужиоцу на име неисплаћене зараде за прековремени рад закључно са месецом јуном 2020. године, поред досуђеног износа (235.433,87 динара), исплати још и износ од 251.004,89 динара, са законском затезном каматом од 01.09.2020. године до исплате, као и у делу одлуке о трошковима поступка тако што је обавезан тужени да тужиоцу накнади трошкове поступка у износу од још 81.766,74 динара, са затезном каматом од извршности пресуде до исплате. Ставом другим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу накнади трошкове другостепеног поступка у износу од 28.341,34 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену у преиначујућем делу, тужени је благовремено изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права, с тим што је предложио да се о ревизији одлучи као о изузетно дозвољеној примени члана 404. Закона о парничном поступку.

Врховни суд је оценио да је ревизија дозвољена у смислу члана 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“, бр. 72/11 ... 10/23), због чега није било потребе да се разматра испуњеност услова из члана 404. овог закона у погледу изузетне дозвољености изјављене ревизије.

Испитујући побијану пресуду у смислу члана 408. ЗПП, Врховни суд је утврдио да је ревизија основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је код туженог почев од 10.07.2017. године обављао послове ... у РЈ Правилником о раду туженог од 08.11.2017. године регулисано је питање радног времена, прековременог рада и прерасподеле радног времена на исти начин као и Законом о раду (чланови 14. и 27.). Одлуком туженог од 14.10.2019. године извршена је прерасподела радног времена због природе делатности туженог која је сезонског карактера за све послове (што се односило и не послове у организационом делу у којем је тужилац радио) за период од 21.10.2019. године до 31.12.2019. године, од 08.01.2020. године до 30.06.2020. године и од 01.07.2020. године до 31.12.2020. године. Према тој одлуци, укупно радно време запослених у периоду од 6 месеци у току календарске године у просеку не може да буде дужи од уговореног радног времена запослених (тачка 3.), а запосленима који се сагласе да у прерасподели радног времена раде у просеку дуже од времена утврђеног у тачки 3. одлуке часови рада дужи од просечног радног времена обрачунавају се и исплаћују као прековремени рад (тачка 6.). Запослени нису били упознати са прерасподелом радног времена, нити су се сагласили да у прерасподели радног времена раде у просеку дуже од уговореног радног времена запослених у периоду од 6 месеци.

Код туженог се свакодневно води тзв. „евиденција рада“ (на посебном обрасцу) која садржи податке о броју сати за сваког запосленог у сваком дану у одређеном месецу, при чему се број остварених сати ефективног редовног рада на крају срањује и доставља евидентичару. Ради обрачуна зарада запослених (на основу евидентираних сати рада), евидентичари даље сачињавају тзв. „карнете“ који садржи податке о сатима редовног рада разврстаним по категоријама (I, II и III), сатима прековременог рада (који су у том месецу исплаћује), сатима ноћног рада, сатима годишњег одмора, раду на дане државних и верских празника, плаћеном одсуству и боловању. Исказани број

сати на тзв. „карнету“ у целости улази у обрачунске листе зарада. Евентуални вишак сати исказан у „евиденцији рада“, а који није тог месеца ушао у обрачун ради исплате уписује се у тзв. „депозит сати“ и објављује сваког месеца на огласној табли туженог као послодавца (за сваку радну јединицу). „Депозит сати“ се допуњује из новооствареног вишка радних сати, а празни из раније оствареног, акумулираног непрерасподељеног и наплаћеног вишка радних сати. На тај начин, када се раднику допуњава недостајући фонд сати у одређеном месецу из оствареног депозита, он се допуњује из најстаријег дела фонда остварених сати. До 2019. године остварени прековремени радни сати који се нису могли прерасподелити у појединим месецима су исплаћивани (највише до 32 сата), док је вишак сати евидентиран у тзв. „депозит сати“. Након 2019. године, прековремени сати се нису исплаћивали, него су сви улазили у тзв. „депозит сати“ који је служио у сврху резерве, те у месецима у којима радник не остварује пун фонд сати, мањак сати надокнађиван је из депозита. Евентуално претварање вишка сати из „депозита“ у слободне дане, зависило је од потребе за радом конкретног запосленог у периоду у коме се тражи евентуално коришћење слободних дана, о чему су одлучивали непосредни руководиоци. Запослени су прековремене сате из „депозита рада“ могли користити као слободне сате у време када није сезона. Тужилац није искористио све прековремене сате као слободне сате.

„Депозит сати“ за раднике РЈ „...“ (где је радио тужилац) је комплетан и уредан за утужени период, у потпуности је пратио салдо у континуитету (без прекида) и припис нових сати, уз умањење за износ употребљених сата, без прекинутог низа. Месечна листа тзв. „депозита сати“ са прековременим сатима рада истицана је сваког месеца на огласну таблу РЈ „...“. Према тзв. „депозиту сати“ за период март 2017. године – јун 2020. године (услед очигледне грешке написано јули 2020. године) тужилац је имао: на крају тог периода укупно 1613 сати евидентираних прековремених сати, од чега 726 нереализованих сати, док је у сезони март - децембар 2017. године остварио додатних 1227 прековремених сати рада који нису обухваћени обрачуном и исплатом зарада, у ком периоду је радио без слободних дана, а из „депозита сати“ искористио је и наплатио укупно 340 сати, тако да је у укупно посматраном периоду остварио позитивну разлику од 887 сати.

Економско – финансијским вештачењем вештачењем је утврђена висина дуга туженог према тужиоцу по основу увећане зараде за прековремени рад у две варијанте. Према првој варијанти, обрачун је извршен за цео утужени период март 2017. године - јуни 2020. године, што чини укупно 1562 сати прековременог рада (исказаних у „депозиту сати“ за месец јун 2020. године), тако да тужиоцу припада износ од 693.921,20 динара бруто, односно 486.438,76 динара нето. Према другој варијанти, обрачун је извршен без сати прековременог рада остварених у периоду који је претходио периоду од 3 године пре тужбе (тужба је поднета 28.05.2020. године), брисањем почетног салда од 726 сати (евидентираних на почетку утуженог периода), тако да за период од марта 2017. године закључно са јулом 2020. године за остварених укупно 1227 сати прековременог рада (који није обухваћен обрачуном и исплатом зарада), уз одбитак искоришћених и исплаћених 340 сати из тзв. „депозита сати“, тужиоцу за разлику од 836 сати који нису искоришћени (исказаних у „депозиту сати“ за месец јун 2020. године) припада износ од 371.394,45 динара бруто, односно 260.347,51 динар нето, док према допуни ове варијанте налаза вештака, а с обзиром на истакнути приговор застарелости потраживања, тужиоцу за период од априла 2017. године (не март 2017. године) закључно са априлом 2020. године за укупно остварених, а неискоришћених, 756 сати прековременог рада припада износ од 335.854,31 динар

бруто, односно 235.043,87 динара нето. Поднеском од 25.10.2022. године тужилац је извршио преиначење тужбе, потражујући од туженог за период од марта 2017. године закључно са јуном 2020. године утужене износе у складу са првом варијантом налаза вештака.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је делимично усвојио, а делимично одбио тужбени захтев, с позивом на чланове 104., 105., 106., 108. став 1. тачка 3. у вези чланова 53., 55. и 57. и 196. Закона о раду. Према ставу првостепеног суда, у ситуацији када се евидентирају прековремени сати запосленог у месецу (тзв. вишак сати), који нису тог месеца ушли у обрачун зараде ради исплате, уписом у евиденцију тзв. „депозит сати“, која је објављивана на огласној табли туженог као послодавца, а да су запослени прековремене сате из „депозита рада“ могли користити као слободне сате у време када није сезона, да тужилац није искористио све те прековремене сате као слободне сате, не може се говорити о прерасподели радног времена, нити се како је то наведено одлукама туженог може увести у континуирану прерасподелу радног времена. Како је утврђено да је тужилац у периоду од априла 2017. године закључно са априлом 2020. године (према прихваћеној допуни друге варијанте налаза вештака) остварио укупно неисплаћених и неискоришћених 756 сати прековременог рада, то му припада укупан износ од 235.433,87 динара нето, са законском затезном каматом од 01.09.2020. године до исплате. Преко овог износа, а до траженог износа од укупно 486.438,76 динара, са законском затезном каматом (који обухвата потраживање по основу укупно остварених прековремених сати уписаних у „депозиту сати“, укључујући и оне затечене на стању у марту 2017. године) тужбени захтев неоснован, јер су застарела сва потраживања која су доспела пре подношења тужбе 28.05.2020. године, оценивши као основан истакнути приговор застарелости потраживања тужиоца за период 3 године пре тужбе, односно пре априла 2017. године.

Другостепени суд је преиначио првостепену пресуду у одбијајућем делу, с позивом се на одредбе чланова 104., 105., 108. став 1. тачка 3. у вези члана 53. и члана 196. Закона о раду и члан 387. ставови 1. и 2. у вези члана 12. и члан 392. Закона о облигационим односима. Према ставу другостепеног суда, неоснован је приговор застарелости потраживања тужиоца за период три године пре подношења тужбе, јер објављивање стања „депозита сати“ (која евиденција је уредно вођена), односно укупног броја остварених а неисплаћених сати прековременог рада (а не само унутар последње три године) на огласну таблу туженог сваког месеца, за сваког запосленог понаособ, у читавом спорном периоду, представља конклюдентну радњу којом је тужени изнова признавао дуг запосленима по основу неисплаћене увећане зараде за прековремени рад, односно којом је без сумње манифестовао вољу да призна дуг по овом основу, што значи да је од јуна 2020. године (када је објављен последњи „депозит сати“) рок застарелости од три године из члана 196. Закона о раду почео тећи изнова. У прилог томе, говори и чињеница да се запосленима код туженог допуњава недостајући фонд сати у одређеном месецу из најстаријег дела фонда остварених сати прековременог рада. Имајући у виду наведено, тужилац основано потражује увећану зараду за прековремени рад за укупно остварене сате прековременог рада код туженог сходно првој варијанти налаза вештака, због чега је тужени обавезан да тужиоцу, поред износа досуђеног првостепеном пресудом (235.433,87 динара), исплати још и износ од 251.004,89 динара (укупно 486.438,76 динара) са затезном каматом.

Врховни суд налази да се основано ревизијом указује да је побијана другостепена одлука у преиначујућем делу донета уз погрешну примену материјалног права.

Закон о раду („Службени гласник РС“ бр. 24/05 ... 113/17), дефинише радно време као време у коме је запослени дужан, односно расположив да обавља послове према налозима послодавца, на месту где се послови обављају у складу са законом (члан 50. став 1.). Прековремени рад постоји у случају више силе, изненадног повећања обима посла и у другим случајевима када је неопходно да се у одређеном року заврши посао који није планиран (члан 53. став 1.). Распоред радног времена у оквиру радне недеље утврђује послодавац (члан 55. став 2.); послодавац је дужан да води дневну евиденцију о прековременом раду запослених (став 3. овог члана). Послодавац је дужан да обавести запослене о распореду и промени распореда радног времена најмање пет дана унапред, осим у случају увођења прековременог рада (члан 56. став 1.). Послодавац може да изврши прерасподелу радног времена када то захтева природа делатности, организација рада, боље коришћење средстава рада, рационалније коришћење радног времена и извршење одређеног посла у утврђеним роковима (члан 57. став 1.); прерасподела радног времена запосленог врши се тако да укупно радно време запосленог у периоду од шест месеци у току календарске године у просеку не буде дуже од уговореног радног времена запосленог (став 2.); колективним уговором може да се утврди да се прерасподела радног времена не везује за календарску годину, односно да може трајати и дуже од шест месеци, а најдуже девет месеци (став 3.); Запосленом који се сагласио да у прерасподели радног времена ради у просеку дуже од времена утврђеног у ст. 2. и 3. овог члана часови рада дужи од просечног радног времена обрачунавају се и исплаћују као прековремени рад (став 4.); У случају прерасподеле радног времена, радно време не може да траје дуже од 60 часова недељно (став 5.). Послодавац има обавезу да прековремени рад плати у увећаном износу, најмање 26% од основице (члан 108. став 1. тачка 3.). Сва новчана потраживања из радног односа застаревају у року од три године од дана настанка обавезе (члан 196.).

Закон о облигационим односима (ЗОО), прописује да се застаревање прекида када дужник призна дуг (члан 387. 1.); признање дуга може се учинити не само изјавом повериоцу, него и на посредан начин, као што су давање отплате, плаћање камате, давање обезбеђења (2.). После прекида застаревање почиње тећи изнова, а време које је протекло пре прекида не рачуна се у законом одређени рок за застарелост (члан 392. став 1.); застаревање прекинуто признањем од стране дужника почиње тећи изнова од признања (став 2.); застаревање које почиње тећи изнова после прекида, навршава се кад протекне онолико времена колико је законом одређено за застаревање које је прекинуто (став 6.).

По оцени Врховног суда, погрешно је становиште другостепеног суда да тужени има обавезу да тужиоцу исплати евидентиране сате прековременог рада које је остварио у марту месецу 2017. године, а које није искористио као слободне дане до утужења. Наиме, потраживање тужиоца се односи на период од марта 2017. године закључно са јуном 2020. године (у висини утврђеној првом варијантом налаза вештака). Тужба је поднета 28.05.2020. године. Имајући у виду цитирану одредбу члана 196. Закона о радним односима, застарела су сва потраживања тужиоца за период три године пре тужбе, односно пре априла 2017. године.

Основано се ревизијом туженог указује да исказивање вишка сати у „евиденцији рада“ (који није тог месеца ушао у обрачун ради исплате зараде) и уписивање у тзв. „депозит сати“, уз објављивање истог сваког месеца на огласној табли туженог (за сваку радну јединицу), заснованог на принципу допуњавања „депозита сати“ из новооствареног вишка радних сати, а пражњењем из раније оствареног, акумулираног непрерасподељеног и наплаћеног вишка радних сати (на који начин се раднику допуњава недостајући фонд сати у одређеном месецу и то из најстаријег дела фонда остварених сати) нема значај конклюдентне радње (члан 387. ЗОО), којом тужени као послодавац изнова признаје дуг запосленима по основу неплаћених, а нескоришћених сати прековременог рада из најстаријег фонда остварених сати у тзв. „депозиту сати“ (овде за март 2017. године).

Напротив, и према ставу Врховног суда вођење и објављивање „евиденције рада“ на огласној табли туженог сваког месеца за сваку радну јединицу и за сваког запосленог има значај обавештења запослених у смислу члана 55. став 3. Закона о раду о укупном броју остварених сати рада тог месеца (укључујући и мањак остварених сати редовног рада, као и остварени вишак у виду прековремених сати рада за тај месец), тако да запослени увек имају сазнање о броју сати прековременог рада (из ранијег периода) који до тог месеца нису искористили ни на који начин (плаћањем прековременог рада, надопуном недостајућег фонда часова рада, коришћењем слободних дана). У конкретном случају, подношењем тужбе тужилац је манифестовао вољу да сате прековременог рада (неискоришћени вишак сати евидентиран у „депозиту сати“), па и вишак остварен у марту 2017. године, не користи као слободне дане што је тужени од 2019. године омогућавао запосленима, већ да од послодавца захтева да му их плати као прековремени рад што му припада по Закону о раду (члан 108. став 1. тачка 3.) и Колективном уговору туженог (члан 27.). У таквој ситуацији, како је захтев тужиоца за пружање правне заштите усмерен на исплату новчаног потраживања по основу оствареног прековременог рада (а не на коришћење слободних дана), не може се избећи рок застарелости из члана 196. Закон о раду, имајући у виду истакнути приговор застарелости потраживања, који је за месец март 2017. протекао до подношења тужбе 28.05.2020. године.

Зато је Врховни суд преиначио другостепену пресуду у преиначујућем делу, одбио жалбу тужиоца и потврдио првостепену пресуду у одбијајућем делу (став трећи изреке).

На основу изложеног, применом члана 416. став 1. ЗПП донета је одлука као у првом ставу изреке.

Одлука о трошковима ревизијског поступка из другог става изреке је донета на основу члана 165. став 2, у вези са члановима 153. став 1, 154. и 163. став 1, 2, 3. и 4. ЗПП, па су туженом досуђени трошкови од 27.000,00 динара за састав ревизије по важећој АТ, у складу са постављеним захтевом.

**Председник већа - судија
Мирјана Андријашевић, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић